

KOMMUNEN
CASTELMEZZANO
(PROVINSEN POTENZA)

HÖJD ÖVER HAVET
900 m

FOLKMÄNGD
977 invånare

SKYDDSHELGON
San Rocco, 19 augusti

TURISTINFORMATION

Turistkontoret APT, Pro Loco för "Le Dolomiti Lucane di Castelmezzano", tel./fax +39 0971 986020. Kommunens turistbyrå tel./fax +39 0971 986020. Ufficio Turismo Comune (kommunens turistbyrå), tel. +39 0971 986041, fax +39 0971 986166

VÄGBESKRIVNING

Med bil
A3 Salerno-Reggio Calabria avfart Sicignano, riktning Metaponto, SS Basentana avfart Albano di Lucania. Med tåg stationen Potenza Inferiore, sedan buss mot Castelmezzano (35 minuter).

AVSTÅND I KM

Rom 407, Neapel 199, Bari 152, Matera 77, Potenza 35.

INTERNET

www.castelmezzano.net
castelmezzano@castelmezzano.net

PärLAN i Lukaniens dolomiter

Platsens själ

Ortnamnet

Castrum Medianum, det vill säga slottet i mitten, kallades den normandiska fästningen som låg placerad halvvägs mellan slotten i Pietrapertosa och Brindisi Montagna.

Vapenskölden

Märket visar två ryttare i full krigsmundering. De skulle kunna vara de två invånarna från Castelmezzano som deltog i det första korståget (det som utlystes i slutet av 1000-talet av påven) under ledning av Boemonte, furste av Taranto, som ska ha belönat dem för de vunna segrarna i det Heliga landet, med denna vapensköld som i dag pryder kommunen.

Historia

500–400-talet f.Kr.: arkeologiska fynd bekräftar att grekerna trängde igenom Basentodalen. Från stränderna vid Joniska havet tog sig några koloniserande familjer mot inlandet. Den plats som beboddes under antiken kallades för Maudoro, det vill säga "värld av guld".
900-talet e.Kr.: de saracenska plundringstågen i de inre områdena tvingade befolkningen i Maudoro att leta efter en säkrare plats. Det sägs att det var prästen Paolino som upptäckte, då han gick in i östlig riktning, en naturligt formlad fästning bildad av bergsspetsar med klipputsprång, från vars höjder man kunde driva undan inkräktare genom att rulla ner stora klippblock. Den

första fästningen var longobardisk, sedan mot 1000-talet var det normanderna som försvarade den mot saracenerna som redan installerat sig i den närliggande Pietrapertosa.

1000–1200-talet: Vid millenniumskiftet byggde normanderna ett slott. Av befästningarna finns fortfarande synliga rester av murarna och trappan som gröpets direkt ur berget och som tillät tillträde till den högsta utkiksplatsen, från vilken man kunde kontrollera hela Basentodalen. Med den normandiska ockupationen levde byn i välstånd under en period. Förläningen beviljades de trogna till kejsaren och den religiösa församlingens makt ökade. Med adelsfamiljen Anjou började nedgången.

1310: slottet Mezzano övergick till familjen Diocesi av Potenza och senare, år 1324 till familjen Diocesi av Acerenza.

1300–1500-talet: under aragonernas valde bytte länet ägare flera gånger, men det var inte förrän år 1580, då länet övertogs av baron Giovanni Antonio De Leonardis, som befolkningens sociala villkor förbättrades. Vid en folkbokföring från den tiden uppskattades befolkningen uppgå till 91 familjer.
1686: länet, som fram till dess ägts av adelsfamiljen De Leonardis, övergick genom bröllop till adelsfamiljen De Lerma, som behöll äganderätten fram till utplånandet av feodalsamhället, år 1805.

1800-talet: under seklets första hälft ökade stråtröveriet. Bland de naturliga gömställen bland klippor

Italiens vackraste byar

och skogsområden hittade många sämre lottade sin idealiska miljö. I slutet av århundradet blev det istället vanligare att många familjer utvandrade över Atlanten.

Särprägel

Platsen är redan i sig fantastisk. Bergslandskapet med sin mörkgrå sandsten som verkar uppsluka platsen genom att svepa in den i sin skugga när kvällen sänker sig, och de normandiska vaktposternas mystiska löpgravar. Sedan finns trolldomen, eftersom här levde "magiari" och alla trodde mer eller mindre på det onda ögat, på "munaciedd" som skrämde barnen och på "pummunar", varulven. Invånarna har bevarat karaktärsdragen från bondekulturen: misstänksamma, envisa, hederliga och gästfria, är de barn av mager jord, som har hårdats av livets alla motgångar och svårigheter. Efter århundraden av torftiga små odlingsfält, män som skär av knippen och torra kvistar med taggar,

boskapshjordar som strövar omkring och på så vis nekar berget några gröna blad, jordskred och ras på grund av en oförnuftig skogsskövling, upptäcker människorna nu sin belöning: hälsosam luft, tempererat och torrt klimat, berg övertäckta av tätta skogar och grönskande ängar.

Människors minnen

1970 skrev professor Corbetta, en

berömd botaniker, som citerats i G. A. Viccaros bok "Bland Lukaniens dolomiter", Castelmezzano, 1984: "Den som en dag råkar färdas utmed via Appia, Regina Viarum, från Potenza mot Matera, kan inte undvika att lägga märke till kedjan med bergsspetsar till höger om vägen, som sträcker sig taggiga och topphuggna bortom den djupa och trånga Basentodalen. (...) De ser ut som en grupp pyramider av aska med sågtandade toppar, som vassa tänder, som sträcker upp sina

gaddar 800 meter över marken, från en trång dal, som liknar en ravin".

Kända personer

År 1957 anlände en vetenskaplig expedition ledd av den berömda etnologen Ernesto De Martino till Castelmezzano för att forska om trolldom i området. I ett fallfärdigt litet hus bodde Basilicatas "trollkarl" Giuseppe Calvello kallad "Ferramosca" (1876–1962). Han var känd i söderns allmänna vidskepelse för sin läkekonst mot det onda ögat. Något av hans läkekonst verkade inspirerad av erotisk stimulans, som fickspeglens

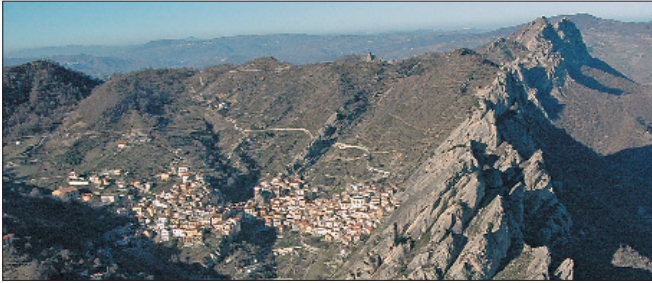
för röntgenstrålar som endast användes för diagnos av kvinnor. Det fanns där i huset massor av material för talrika studier om trolldom, särskilt i formen av tjuskraft (det onda ögat kallas då för "affascin"), jettatura, tarantolismo, besatthet. Giuseppe Calvello visade sig dessutom vara expert att upphäva förbannelser. Det gav De Martinos team möjlighet att kasta ljus över dessa kulturella strömningar. Trots att de var hemliga och irrationella, var de bevis på ett dunklare förflutet som överlevt tiden, i skarp kontrast till vetenskapens landvinningar.

Kuriosa

Enligt en gammal tradition som ännu i dag brukas ska bröllopsparets föräldrar femton dagar före bröllopet tillaga "crostole", en sötsak övertäckt med socker och honung som sedan ges åt gästerna (i allmänhet hela byn). Förberedelsen är en gemensam sedvänja, som alla byns kvinnor deltar i och den varar hela natten. Det går åt cirka 400 ägg, och ett berg av mjöl för att få till en jämn deg och man

Castelmezzano

PärLAN i Lukaniens dolomiter

kvavar sedan ut en mycket tunn cirkel. Med ett tandat redskap skär man sedan degen i många små band som man sedan viker ihop och friterar i olivolja. Ogifta kvinnor överlämnar sedan bakelserna till bröllopsgästerna, som önskar dem välgång och att deras kärleksdröm snart går i uppfyllelse.

Ett bergigt landskap med en smak av sagor

Beläget vid en vägg av bergsspetsar och bergstoppar i ett fantastiskt bergslandskap har Castelmezzano bibehållit de ursprungliga medeltida stadsgrunderna. Det visar sig faktiskt vara ett koncentriskt

byggnadskomplex av hus inneslutna i en klippig dalsänka, enligt den antika formen av att anlägga mark i terrasser, med hustaken gjorda i sandstensplattor. Det är suggestivt att ströva omkring i den gamla stadsdelen i sällsam närvaro av klippan som är innesluten bland byggnaderna. De många och branta, långa och korta trapporna som korsar varandra, leder besökaren upp till de övre höjderna och njuta av den underbara utsikten över "Lukaniens dolomiter". Med sitt kärva och ojämna utseende påminner de om bergen i de östra Alperna (i

verkligheten handlar det inte om klippor utan om kompakt sandsten).

Ankomsten till byn är magnifik där den dramatiskt dyker upp, belägen som en amfiteater bland klippväggarna, direkt efter en tunnel som grävts i berget och efter att vägen har passerat ett spektakulärt pass. Klippan är hela tiden närvarande. I dess inandöme har det grävts gångtunnlar som förenar smågator och små torg, en gång i

tiden platsen för socialt umgänge. I Madre di Santa Mariakyrkan på stora torget, byggd på 1200-talet i den lokala stenarten, finns en träskulptur bevarad från 1300-talet som föreställer Jungfru Maria med barn (kallad dell'Olmo), ett träaltare i barock stil och en målning av den heliga familjen (Sacra Famiglia) av Girolamo Bresciano. Sevärda är även Santa Mariakapellet, klippkyrkan Madonna dell'Ascensione som grävts

ut från klipporna, med den angränsande förnapoleonska kyrkogården och byns olika adelspalats: palatsen Merlino, Parrella, Coiro, Paternò, Campagna och det stora hertigpalatset som tillhörde adelsfamiljen De Lerma, den sista adelsfamiljen som bodde i Castelmezzano. Man får heller inte missa ett besök vid ruinerna av den lilla normandisk-schwabiska fästningen, med sin smala och branta trappa utgrävd direkt ur berget som leder till den högsta punkten, där militärgarnisonens vaktpost kunde bevaka hela Basentodalen. Det är en nästan mystisk upplevelse att gå upp för de femtio trappstegen med falkar som kretsar kring ens huvud.

BASILICATA

Castelmezzano

Nöjen och smaker

LOKALA PRODUKTER

"Salsiccia" är en särskilt smakfylld salamikorv vars tillredning består av olika faser som motsvarar olika perioder under året.

LOKALA RÄTTER

Förutom "crostole" (en slags klenäter) består det typiska köket av lamm med örter och kiling med grillad potatis.

UTFLYKTSMÅL

Castelmezzano är den idealiska platsen för den som älskar att leva nära naturen och vill undvika masssturismen. Platsens natur gör det lyckligtvis omöjligt att bygga alltför påträngande byggnadskomplex. Istället kan man bo på något av Castelmezzanos förtjusande småhotell. (Just nu byggs det flera B&B-hotell innanför stadsmurarna.) Stadshuset ligger i regionalparken Gallipoli Cognato och i Lukaniens dolomiter. Där finns över 27 000 hektar av skog och fantastiska klippformationer dit man kan göra utflykter eller bestiga berg. Slutligen lever traditionen kvar med lantliga riter i form av många och viktiga fester.

EVENEMANG

Påskaftonsbrasa: ungdomar med äldre musikinstrument, troccola och verricola, går runt i byn för att samla ved som de ska elda upp under natten i en stor brasa på stortorget.

Quagliatafest: den första söndagen i maj firas Madonna del Bosco med en bondefest av antik ursprung, i vilken man med sång och lek lagar "la quagliata", det vill säga man framställer ost.

Sommar i Castelmezzano: Kommunens och den lokala föreningen "Lukaniens dolomiter i Castelmezzano" sommarprogram innehåller teaterföreställningar, musikunderhållning, utomhusbio och fester för lokala produkter.

Skyddshelgonfest för San Rocco: den 19 augusti, en högtidlig procession slingrar sig längs byns gator, följt av musikkonserter och fyrverkeri.

Majofesten: 12–13 september, med anledning av festen för San Antonio kan man närvara vid en av de mest suggestiva föreställningarna, med en stark teatralisk effekt: majofesten,

"L'albero della Libertà" (frihetens träd), har sitt ursprung i trädkulterna som har sitt traditionella epicentrum i byn Accettura. Två oxar drar en stor trädstam från skogen ända till byn. Trädstammen blir sedan rest på torget och längst upp placeras en "cima", en järnek även den förslad in till byn på rygg. Pålen, "majo", är sedan redo att bestigas av spänstiga ungdomar. Riten som ska blicka fruktbarheten avslutas med "lo sparo" (skottet), det vill säga att toppen på pålen skjuts ner av de lokala jägarna.

Cucciafest: den 13 december, Sankta Lucia, i en stor kittel kokar man framför Madra di Santa Mariakyrkan "la cuccia", det vill säga en tallrik med bondböner, gryn, kikärter och "cicerchie" (små bondböner) som sedan välsignas och efter massan delas ut till alla troende som tecken på lyckönskan.

Ängels flygning: juli–augusti, tel. +39 0971 986166, med en kabel upphängd på 400 meters höjd mellan Castelmezzano och kommunen Pietrapertosa mitt emot kan alla uppleva den

magiska känslan av att flyga. Ängels flygning varar i en och en halv minut och kan helt och hållet härledas till de mystiska och religiösa riterna i Lukaniens legender.

www.volodellangelo.com,
www.comune.castelmezzano.pz.it

SPORT- OCH FRITIDSAKTIVITETER

Promenader, vandring, terrängcykling, cykelutflykter, ridning, fiske, bergsklättring på klippväggarna med utrustning, exkursioner utmed preparerade stigar och svamplockning under hösten.

Inköp

KONSTHANTVERKARE

Balzano Francesco
Via M. Volini,
tel. +39 0971 986197,
Föremål och möbler
i järnsmede

Mazza Raffaele
Via Santa Croce,
tel. +39 0971 986173,
Trämöbler och träföremål

Amico Rocco
Via Santa Croce,
tel. +39 0971 986347,
Föremål och möbler
i järnsmede

Giannotta Pasquale
Via Maglietta,
tel. +39 0971 986124,
Handgjord produktion
i den lokala bergarten.

Restauranger

RESTAURANGER

Al Becco della Civetta
Via M. Volini,
tel. +39 0971986249
Lokalt kök från Lukaniens dolomiter. På menyn finns "cavatelli con la mollica" (pasta med brödsmlur), "orecchiette ai peperoni cruschi" (pasta med torkade paprikor), fläsk med kvittenfrukt, lamm med örter, "crostole" (en slags klenäter) och "calzoncelli" (fyllda kakor) med honung, "cantucci" (kakor) med mandel samt torkade fikon.

Dolomiti
Via M. Volini,
tel. +39 0971 986075

Inkvartering

HOTELL

Al Becco della Civetta
Via M. Volini,
tel. +39 0971 986249

Dolomiti
Via M. Volini,
tel. +39 0971 986075

AGRITURISM

Grotta dell'Eremita
Calcescia,
tel. +39 0971 986314,
Oppet året om, getost,
färost och lokala
charkuterivaror.

Il Molino della Contessa
Via M. Volini,
tel. +39 0971 986099,
mobil. +39 338 2969737.

DIVERSE

Marino Salvatore
Caperrino,
tel. +39 0971 983435,
Mejeriprodukter

Placella Domenico Antonio
Calcescia,
tel. +39 0971 986314,
Charkuterivaror, ostar
och honung

Benevnti Caterina
Cappuccio,
tel. +39 0971 986305,
Charkuterivaror och
mejeriprodukter

Nigro Giovanni Antonio
Piano Fattizzi,
tel. +39 0971986345,
Mejeriprodukter

Valluzzi Giuseppe Angelo
Cappuccio,
tel. +39 0971 986175,
Honung

Trivigno Antonio
Via Santa Croce,
tel. +39 0971 986150,
Bröd och ugnsbakade
produkter

Taddei Giuseppe
Fontana del Signore,
tel. +39 0971 986291,
Mejeriprodukter